

סעיף ב - הנותן מעות לחבירו בתורת עיסקא, דהיינו **שחצי האחריות** על הנותן וחצי על המקבל, **אסור**. שכל עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון, ונמצא שטורח בחלק הפקדון בשביל חלק המלוה. לפיכך **צריך לו ליתן שכר טרחו** שבכל יום ויום מימי השותפות

סעיף ה - כשהוא נוטל **שכר על חלק הפקדון שבידו** הרי הוא כשומר שכר. מותר ליתן עיסקא למחצית שכר ולהתנות שלא להתעסק אלא בדבר פלוני, **ואם ישנה שיהיה כל האחריות על המקבל**, וכן כל תנאי שירצה, כגון שיתנה שלא ישמור הכספים אלא תחת הקרקע, ואם שינה והפסיד כל ההפסד למקבל, ואם הרויח הוא לאמצע, **אף על פי שעתה הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד לא חשיב רבית, כיון שאם לא שינה היה קרוב לשכר ולהפסד**.

13. תשובות והנהגות כרך ב סימן תכב
הנה חתני שליט"א בעהמ"ח טעם ריבית מעורר על כך שלאחרונה בנק מפורסם בארץ ישראל (בנק לאומי, ואחריו הלכו עוד כמה בנקים) ע"פ עזת מורה הוראה בעיה"ק שינו נוסח היתר עיסקא המקובל, **והוסיפו שהמקבל חייב להודיע כל ער"ח שהפסיד**, ובלאו הכי אף שהפסיד נחשב הודאה מצידו שהרויח סכום שקצצו, וזהו כבר היתר כללי לריבית ולעולם לא יפסידו הבנקים, והבנקים כאן ששו על המציאה שמעכשיו הם **בטוחים שבהיתר עיסקא לא יפסידו לעולם** ואינו אלא טקס לבד... ואני אומר שעיקר היתר עיסקא דמהר"ם הנפוץ בצורת המסחר היום ושימוש המעות שמקבל, **יש הרבה לעורר על כך**, אבל כבר **יצא להיתר** מגדולי הפוסקים ונפגש בכל ישראל וח"ו לנו לעורר, רק נוכל להוסיף תיקונים שלא ליכשל באיסור ריבית, אבל לא להקל, וכאן לדעתי ההוספה היא קלקול גדול ואין להסכים לכך. וטעם הדבר שדורשים ממנו על סמך **שהרויח סכום, אף שיודע שהפסיד**, וזה דבר שאינו מקובל או יושר כלל, שמסכים להודות רק מפני שרוצה הלואה, ושפיר לא התירו הפוסקים הערמה כה"ג... אבל לחייבו כשלווה מחמת ההלואה שאם לא יודיע בער"ח שלא הרויח עליו ההודות שהרויח ואף ידיע שהפסיד ישלם כרווחים, אין לך הערמה כמוהו, וכה"ג נראה דלא מועיל **יש בזה איסור רבית**. והאמת שבזמננו אנו צריכים ליזהר לא להוסיף להקל יותר מרבתינו הפוסקים וכל המשנה ידו על התחתונה... סוף דבר בענייני אני לא מסכים להשינוי אבל הייתי רוצה לשמוע הכרעת גדולי הוראה של זמננו. ואני מעתיק כאן התשובות שקבלתי: ראיתי דברים האמורים למעלה ע"י הגר"מ שטרנבוך שליט"א - ודבריו אמת וצדק דלפי מצב העיניים כהיום - אסור ע"פ הלכה להקל בדבר שלא נהגו גדולי הדורות, ויש נימוקים חשובים להחמיר. ע"ז בעה"ח מצפה לרחמי ה'... שמואל הלוי ואזנר... ג"א מצטרף לזה שאין להוסיף בה"ע כללי שאם לא מודיע בער"ח הוי הודאה על רווחים, נסים קרליץ...

14. חכמת אדם שער משפטי צדק כלל קמג
נוסח שטר עיסקא בקצרה על צד היותר טוב
א) מודה אני חתום מטה שקיבלתי לידי סך (כך וכך) **בתורת עיסקא** והתחייבתי את עצמי שכל סחורה טובה שיהיה נראה בעיני שהיא היותר קרובה להרויח בה מחויב אני לקנות בעד סך הנזכר לעיל והם קודמין למעתי וכל הרויח שיזמין ה' לידי מאותו סחורה אזי יהיה מחצית הרויח לי חתום מטה והמחצית למוסר כתב זה רק שאנכה מחלקו בעד טרחתי רבע רובל כסף לכל משך השותפות בין שיהיה ריוח או לא וכן חס ושלום להפסד הוא חלק כחלק ואין לי נאמנות לומר הפסדתי אלא על פי ב' עדים כשרים ונאמנים מוחזקים לכשרים ועל הרויח אין אני נאמן רק דוקא בשבועה חמורה, ובפירוש הותנה שכאשר ארצה ליתן למוסר כתב זה מחלקו הרויח אחד וחצי למאה לכל חודש אזי אף שארויח הרבה אין לבעל השטר עלי שום שבועה כי המותר שייך לי לבד וכל דין תורת נאמנות לבעל השטר אף לאחר זמן פרעון והזמן פרעון **בכל חודש וחודש**, אך כשיהיה ריוח כנזכר לעיל אזי אינו יכול ליקח העיסקא מידי עד כלות משך ששה חודשים (או יותר כרצונם) רק **שמחויב אני להודיע לו בכל חודש אם לא היה ריוח וכל שכן הפסד חס ושלום וכשלא אודיע לו אזי שתיקה כהודאה שיהיה ריוח כנזכר לעיל וכל זמן שלא אחזיר המעות הנזכרים לעיל הם בידי בעיסקא הנזכרת לעיל כל הנזכר לעיל נעשה בקנין גמור אגב סודר כתיקון חז"ל...**

1. שמות פרק כב, כד
(כד) אַם-כִּסְפָּא תִּלְוָה אֶת-עַמִּי אֶת-הָעֵבֶר עִמָּךְ לֹא-תִהְיֶה לְךָ כְּנִשָּׁה לֹא-תִשְׁמֹן עֲלֵיו נֶשֶׁךְ:

2. ויקרא פרק כה, לה-לז
(לה) וְכִי-יִמְוָךְ אֲחִיךָ וּמִטָּה יָדוּ עִמָּךְ וְהִחַזְקֶתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשָׁב וְחִי עִמָּךְ: (לו) אֵל-תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֶ-לֹהֶיךָ וְחִי אִחִיךָ עִמָּךְ: (לז) אֶת-כִּסְפְּךָ לֹא-תִתֵּן לְךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבִמְרִבִּית לֹא-תִתֵּן אֶכְלָךְ:

3. תורה תמימה ויקרא פרק כה
אל תקח מאתו - אלו עוברין בל"ת, המלוה והלוה והערב והעדים והסופר, עוברים משום את כספך לא תתן לו בנשך (פ' ל"ז) ומשום אל תקח מאתו נשך [ב"מ עה:]... לא תתן לו - **מלמד שלא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה** [ב"מ סט:]

4. דברים פרק כג, כ-כא
(כ) לֹא-תִשְׁיַךְ לְאֲחִיךָ נֶשֶׁךְ כִּסֶּף נֶשֶׁךְ אֶכְלָךְ וְנֶשֶׁךְ כֶּלֶד דְּבַר אֲשֶׁר יִשְׁךְ: (כא) לִנְכַרְי תִּשְׁיַךְ וְלֹא-אִחִיךָ לֹא תִשְׁיַךְ לְמַעַן יִרְבְּכָךְ ה' אֱ-לֹהֶיךָ בְּכֹל מַשְׁלַח יָדְךָ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה בָא-שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

5. שו"ע יו"ד הלכות רבית סימן קס סעיף א
צריך ליזהר ברבית, **וכמה לאוין** נאמרו בו. ואפי' הלזה הנותנו והערב והעדים עוברים. הגה: ואין חילוק בין אם מלוה לעני או לעשיר.

6. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ס:
/משנה/. איזהו נשך ואיזהו תרבית? איזהו נשך: המלוה סלע בחמשה דינרין, סאתים חטין בשלש - אסור, מפני שהוא נושך. ואיזהו תרבית - המרבה בפירות. כיצד? לקח הימנו חטין בדינר זהב הכור, וכן השער, עמדו חטין בשלשים דינרין, אמר לו: תן לי חטין, שאני רוצה למוכרן וליקח בהן יין, אמר לו: הרי חטין עשויות עלי בשלשים, והרי לך אצלי בהן יין, ויין אין לו.

7. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף סא:
ואיזהו תרבית המרבה בפירות... אטו כל הני דאמרינן עד השתא לאו רבית הוא... עד כאן **רבית קצוצה**, מכאן ואילך **אבק רבית**.

8. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף טו-טז:
אמר אביי: שרי ליה לאיניש למימר ליה לחבריה: הילך ארבעה זוזי אחיביתא דחמרא, אי תקפה - ברשותך, אי יקרא אי זילא - ברשותי. אמר ליה רב שרביא לאביי: האי **קרוב לשכר ורחוק להפסד** הוא! - אמר ליה: כיון דמקבל עליה זולא, **קרוב לזה ולזה** הוא.

9. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ע.
אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא, ואמרי לה אמר רבה בר יוסף בר חמא אמר רב ששת: מעות של יתומים מותר להלוותן קרוב לשכר ורחוק להפסד. תנו רבנן: **קרוב לשכר ורחוק להפסד - רשע**, קרוב להפסד ורחוק לשכר - חסיד, קרוב לזה ולזה, רחוק מזה ומזה - זו היא מדת כל אדם.

10. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף קד:
אמרי נהרדעי: האי **עיסקא**, פלגא מלוה ופלגא פקדון. עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה, וניחא ליה למלוה.

11. שו"ע יו"ד הלכות רבית סימן קסז סעיף א
מלוה אדם לחבירו מנה, על תנאי **שיתעסק בו לרויח המלוה** עד שיהא שני מנים, ויהיו **באחריות המלוה** עד אותו זמן, ולכשיהיו שני מנים יחזרו שני המנים למלוה **ומשם ואילך יהיה כל הרויח ללוה, ובלבד שיתן שכר עמלו** עד שיהיו שני מנים.

12. שו"ע יו"ד הלכות רבית סימן קעז
סעיף א - אין מקבלים צאן ברזל מישראל, דהיינו שמקבל ממנו מאה צאן ויהיו הגזות והולדות והחלב לאמצע, לשליש או לרביע עד שנה או עד שנתים כמו שהתנו ביניהם, ואם מתו הצאן הרי **המקבל משלם דמיהם**, הרי זה **אסור**, שהרי **בעל הצאן קרוב לרויח ורחוק להפסד**. לפיכך **אם קבל עליו בעל הצאן** שאם הוקרו או הוזלו או נטרפו הרי הן ברשותו, הרי זה **מוותר**. וכן כל כיוצא בזה...